

– Rendes volt tőled, hogy Quentin keresésére indultál.
– Rendes! – kiáltott a lány. – Rendes! Jaj, Anthony!
– Hát, igen, az volt – felelt a fiú. – Vagy rendes benned. Mennyire pontosan
kell használni a viszonzókat! Az is lehet, hogy egy viszonzzó miatt lett
ilyen fonák az egész világ.
Charles Williams
The Place of the Lion

BEVEZETŐ

HOGYAN LETT BELŐLEM KERESZTÉNY HEDONISTA?

Feje tetejére állíthatjuk a világot, ha csupán egyetlen szót megváltottunk hitvallásunkban. A régi hagyomány szerint:

*Az ember fő célja, hogy Istent dicsőítse,
és
Benne gyönyörködjön.*

És? Úgy, mint sonka és tojás? Van, amikor dicsőítjük Istent, és van, amikor gyönyörködünk Benne? Néha Ő kap dicsőséget, néha mi kapunk örömet? Az és meglehetősen kétértelmű szó! Hogyan viszonyul egymáshoz ez a két dolog?

A régi idők teológusai nyilvánvalóan nem úgy gondolták, hogy két külön dologról beszélnek. Azt mondták: „fő célja”, nem pedig „fő céljai”. Az ő gondolataikban Isten dicsőítése és a Benne

való gyönyörködés egy dolog volt, és nem kettő. Hogyan lehetséges ez?

Erről szól ez a könyv.

Nem mintha annyira érdekelne a tizenhetedik századi teológusok szándéka. Viszont nagyon is érdekel Istennek a Szentírásban kinyilatkoztatott szándéka. Mit mond Isten az ember fő céljáról? Hogyan tanít Isten arra, hogy dicsőítsük Őt? Megparancsolja, hogy gyönyörködjünk Benne? Ha igen, akkor hogyan viszonyul minden máshoz ez a törekvésünk, hogy Istenben örvezzünk? Igen, minden máshoz! „Akár esztek tehát, akár isztok, vagy bármi mást tesztek, mindent Isten dicsőségére tegyetek!” (1Korinthus 10,31)

Ez a könyv mindenekelőtt azt szeretné elérni, hogy Isten az élet minden területén úgy dicsőíttessék, ahogyan Ő Maga elrendelte. Éppen ezért azt tűzi ki célul, hogy meggyőzzön arról:

*Az ember fő célja, hogy Istent dicsőítse
által,
hogy Benne gyönyörködik.*

Hogyan lett belőlem keresztény hedonista?

Egyetemista koromban élt bennem egy homályos, mindent átható érzés, hogy ha azért teszek valami jót, mert boldoggá tesz, akkor azzal lerombolom a cselekedet jóságát.

Úgy okoskodtam, hogy erkölcsi tettem jósága olyan mértékben csökken, amennyire engem a saját élvezetem utáni vágy hajt. Akkoriban nem zavart az, hogy fagyaltot veszek az egyetemi fagyizóban a puszta élvezet kedvéért, mivel ennek a cselekedetnek az erkölcsi következményei jelentéktelennek tűntek. Azt viszont, hogy a bol-

dogság vagy élvezet utáni vágy késztesen az önkéntes keresztény szolgálatra vagy arra, hogy elmenjek a gyülekezetbe, már önzőnek, haszonlesőnek, érdekhajásznak találtam.

Ez azért okozott gondot nekem, mert képtelen voltam bármilyen egyéb, működőképes indítékot találni. Elsőpró vágyakozást éreztem bensőmben a boldogság után, elképesztően erős ösztönzést a gyönyör keresésére, mégis minden erkölcsi döntésnél azt mondtam magamnak, hogy nem engedhetek ennek az ösztönzésnek.

A dicsőítés és az imádat területe volt a legelkeserítőbb. Homályos elképzelésem miatt, miszerint minél magasztosabb tevékenységről van szó, annál kevesebb szerep juthat benne az önérdeknek, szinte kizárólag kötelességként gondoltam az imádatra. Ez pedig éppen a lelkétől fosztja meg azt.

Aztán megtértem, és keresztény hedonista lett belőlem. Néhány hét alatt rájöttem, hogy nem igei, sőt, egyenesen fennhéjázó a Benne lelhető gyönyörúségen kívül bármilyen más ok miatt imádni Istent. (Felhívnám a figyelmet a *Benne* szóra. Nem az ajándékaiban, hanem Benne! Nem önmagunkban, hanem Benne!) Hadd meséljem el, milyen meglátások nyomán váltam keresztény hedonistává! Mindeközben, remélem, az is világossá válik, mit értek ezen a furcsa kifejezésen.

1. Teológiai tanulmányaim első negyedéve során megismerkedtem a keresztény hedonizmus és annak egyik legjelentősebb kifejtője, Blaise Pascal érveivel. Ő így ír:

„Minden ember boldogságra törekszik; ez alól senki sem kivétel; akármilyen különböző eszközöket használjon, mind erre törekszik. A mindegyikben meglévő, csak éppen másként értelmezett vágytól hevítve száll hadba az egyik, marad otthon a másik. Az

akarata a legcsekélyebb lépésre sem hajlandó más cél érdekében. Minden ember minden cselekedetének, még az öngyilkosjelöltekének is ez az egyetlen mozgatója.”¹

Ez az állítás olyan mértékben illeszkedett saját mélységes vágyakozásaimhoz és mindahhoz, amelyet valaha másokban megláttam, hogy elfogadtam, és soha nem is találtam okot rá, hogy megkérdőjelezzem. Különösen az gyakorolt nagy hatást rám, hogy Pascal nem hozott erkölcsi ítéletet erről a tényről. Szerinte a saját boldogságunk keresése nem bűn; az emberi természet egyszerűen ilyen. Ez az emberi szív törvénye, mint ahogyan a gravitáció a természeté.

Ezt a gondolatot roppant logikusnak találtam, és így megnyílt az út második felfedezésem előtt.

2. Egyetemi tanulmányaim alatt szerettem meg C. S. Lewis műveit. De csak jóval később vásároltam meg „A dicsőség súlya” című ígéhirdetését. Ennek a prédikációnak az első oldalánál soha nem olvastam nagyobb hatású szövegrészt. Így szól:

„Ha megkérdéznénk ma húszer jó embert, mit tartanak a legfőbb erénynek, tizenkilencen közülük azt felelnék: az önzetlenséget. Ha azonban a régmúlt idők nagy keresztény alakjai közül kérdeznénk meg szinte bárkit, azt mondaná: a szeretetet. Látjuk, hogy mi történt? Egy pozitív szó helyét átvette egy negatív szó, és ennek nem csupán filológiai jelentősége van. Az önzetlenség negatív ideálja elsősorban nem azt hordozza magában, hogy jó dolgokról gondoskodunk mások számára, hanem hogy ezeket magunktól megvonjuk, mintha a lényeg a mi önmegtartóztatásunk lenne, nem pedig

¹ A magyar fordítás forrása lásd: http://www.ppek.hu/konyvek/Blaise_Pascal_Gondolatok_1.pdf, VII. szakasz, 425. rész, 97. oldal. Utolsó megtekintés: 2018. május 10.

az ő boldogságuk. Én nem gondolom, hogy ez lenne a szeretet keresztény erénye. Az Újszövetség sokszor beszél az önmegtagadásról, ám soha nem úgy, mint ami végcél önmagában. Azt olvassuk, hogy tagadjuk meg magunkat, és vegyük fel a keresztünket, hogy követhessük Krisztust; és szinte minden leírás arról, amit végül elérünk, ha így teszünk, a vágyra hivatkozik.

Ha a legtöbb modern elme hátsó zugában ott settenkedik az elgondolás, hogy saját javunkra vágni és annak élvezetében buzgón reménykedni rossz dolog, én felvetném, hogy ez az elgondolás Kanttól és a sztoikusoktól szűrődött át, és egyáltalán nem tartozik a keresztény hithez. Valójában, ha figyelembe vesszük az Evangéliumokban található végletes jutalom-ígéreteket és a megígért jutalmak lélegzetelállító voltát, arra juthatunk, hogy Urunk nem túl erősnek, hanem inkább túlságosan gyengének találja vágyainkat. Félszívű teremtmények vagyunk, akik az itallal, a szexszel és a becsvágygal bolondoznak, miközben vég nélküli örömet kínálnak nekünk – hasonlítunk a tudatlan gyermekhez, aki tovább akarja formázni a homoktortákat a sikátorban, mert el sem tudja képzelni, mit jelent a neki felkínált tengerparti nyaralás. Túlságosan kevéssel beérjük.”²

Ott volt előttem feketén-fehéren, és teljes mértékben lenyűgözőnek találtam: nem rossz dolog saját javunkat óhajtani. Sőt, az emberek nagy problémája éppen abban rejlik, hogy túlságosan kevéssel beérik. Közel sem törekednek a gyönyörre olyan eltökéltséggel és szenvedéllyel, ahogyan kellene. És megelégszenek a kívánságok homoktortáival a végtelen gyönyörűség helyett.

² C. S. Lewis: *The Weight of Glory and Other Addresses* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1965), 1–2.

Egész életemben soha nem hallottam egyetlen kereszténytől sem – hát még egy Lewisszal felérő kereszténytől – azt, hogy nem csupán saját boldogságunkra törekszünk valamennyien (ahogy Pascal mondta), de arra is *kell* törekednünk. Tévedésünk abban rejlik, hogy nem túl erős a boldogság utáni vágyunk, hanem éppen túlságosan gyenge.

3. A harmadik meglátás is ott volt Lewis prédikációjában, de Pascal még nyíltabban fogalmazza meg. Így folytatja:

„Valaha igazi boldogság lakozott az emberben, amelynek azonban már csak hűlt helye és pusztá nyoma maradt meg benne, s ő hasztalan igyekszik kitölteni a környező világ dolgaival, az elérhetlentől remélve az elérhető megtagadta segítségét, holott egyiktől sem kaphatja meg, mert a végtelen mély szakadékot csak valami végtelen és változhatatlan töltheti be, vagyis maga Isten.”³

Most visszatekintve olyan világosan látom, hogy nem tudom, hogyan téveszthettem el. Sok-sok éven át próbáltam elnyomni a boldogság utáni rettentő vágyakozásomat, hogy őszintén, valami-féle „magasztosabb”, kevésbé önző szándékból dicsérhessem Istent! Ekkor azonban kezdett derengeni, hogy ezt a szívós, tagadhatatlan, boldogság utáni vágyakozást nem elfojtani kell, hanem teljesen betölteni – Istennel! Egyre kevésbé tűnt furcsának az erősödő meggyőződés, hogy a dicsőítésem indítéka egyedül az Istenben talált boldogságom legyen.

³ [http://www.ppek.hu/konyvek/Blaise_Pascal_Gondolatok_1.pdf, VII. szakasz, 425.]